

nostre eminent poeta, i no vaig poder citar aqueixa prioritat. M'ho retreu G. Rohlf, que era qui ho havia dit en els *Scavi Linguistici nella Magna Grecia* (1933, 221); i ara, doncs, ja no dubto que fou reminiscència. La cosa curiosa és que ara Rohlf canta una mica la palinòdia, dient que ja no n'està segur i que sospita que tanmateix sigui un derivat de PHARUS com s'havia dit superficialment abans (*Homen. a DámAlonso* III, 270; i *Boll. ALMed.* v, 19-23); però les raons que dóna per a la seva indecisió són tan fútils, que és inevitable la sospita que la pruija de contradir un «amic ingrát» (pobre de mi, ingrát per força) és la que l'indueix subjectivament a embullar ben gratuïtament una qüestió clara.

L'única raó que addueix és que hi ha un sufix diminutiu *-illon*, en francès (però no en el Mediterrani) i que un viatger francès parla l'any 1571 d'un *farailon*, referint-se a un lloc de la costa normanda, i ens calla Rohlf el fet, consignat pel FEW, que aqueix francès havia viatjat per Itàlia, ço que porta Wartburg a suposar, naturalment, que ací fa un italianisme: notem que es tracta de l'única dada nord-francesa i una de les poques de l'Atlàntic, si no és que hi ha un lloc coster anomenat *Farailon*, a Poitou (en el terme d'un port on s'escau a haver-hi un far). Què compon això amb el nombre infinit de localitzacions a Itàlia on el mot es documenta ja a la fi del S. xv, i a Espanya, des de c. 1450: salta a la vista que tenim ací un mot mediterrani, més o menys propagat des d'Andalusia, i les terres catalanes i provençals, cap a l'Atlàntic europeu (*Farihbões* illetes a l'Atlàntic, 20 km. mar endins, al NO. de Peniche, on certament no cabria cap far), però molt més cap a l'Amèrica llatina. Notem encara que cat. *-ayló*, it. *-aglione*, exigeix una base *-ALONE* i no pas *-ELLU* + *-ONE* ni *-illon*, i que en la documentació predomina enormement el vocalisme *-aion* sobre *-illon*.

¹ El far portuari és dalt d'un cap de roques; i enfora del promontori, lluny del far és clar, la nau es fa mar endins passant per un freu entre farallons. *El meu don Joan Maragall*, p. 120. — ² Crec que s'ha antiquat en alguns sectors. Un culte i jove corresponsal, que sembla ben informat de la terminologia submarina de la costa de Ponent, m'escrivi (1981) que al SO. de Sitges no s'usa gaire, i que s'hi aplica (no sé si a més d'un lloc) a roques que no arriben a aflorar.

FARAMALLA, mot que amb el sentit d'embolicaire', «conjunt d'embulls i coses aparatoses sense solta», es va comunicar, com a paraula afectiva del castellà al català, on se li afegí el sentit de 'conjunt de genteta' per contaminació del nostre *feram*; en castellà ve de l'antic *farmallo* 'engany, falsedat', el qual és metàtesi del b.-ll. hispànic *malfarium* 'crim', resultat d'un encreuament de *nefarium* 'crim nefand' amb *maleficium* i altres mots en *male-* de sentit semblant. □ 1ª doc.: c. 1800.

En català el mot és molt modern, en contrast amb el ric i antiquíssim descabellament del mot en castellà, que ja es documenta en formes com *farmalio*,

farmario, *famario*, des de 883 i sovint en el S. XIII. No cal, doncs, insistir gaire ací en aquesta etimologia que ja vaig deixar demostrada en el DCEC. Nova prova, i contundent, que en català és un manlleu del castellà, està en el fet que a Mallorca es pronuncia amb *-áj* (*DAMen.*, *DAG.*, *ALcM*) i no pas *-áj* com s'hauria fet si fos mot pròpiament català; igual en català del NE., on d'altra banda el mot té encara matís escassament popular, i a Barcelona i tot, el mot sona a terme més literari i rebuscat que familiar. A Mallorca no apareix fins G. Roca i Seguí († 1813), que ho escriví amb *-ll-*, i el mateix fa Tomàs Aguiló en *Rondaya de Rondayas*, textos de sabor ben popular, que altrament usen formes amb *-y-*: «Éste es el meu sol remey - perquè s'acaban ses ànsies / --- / apenas hagué conclòs - esta trista *faramalla* / quan d'en Píramo l'estoc - agafà ab una grapada / y --- el se passà per los pits - y passà d'un món a l'altre» (*Fàbula de Píramo y Tisbe*, JMBover, *BiblEscrBal.* II, 278.90.2): doncs 'perorata vàcua i ostentosa'.

Tampoc no figura aquest mot en la nostra lexicografia fins tardanament: manca encara en el Lacav. i a totes les eds. del *DTO.*; Belv. només com a subst. m. «el qu'entrahona molt y sense substància», Lab. 1839 «enredador, embustero», *DAG.* (sense testimonis) «cosa aparatosa i d'apariència». Salta a la vista, doncs, que Moll per amor de la seva falsa etimologia (de *BDLC* XIII, 353-5), tornada perjudici en ell, inverteix l'ordre de les accs. en el seu dicc., posant al capdavant la resultant de la recent i local contaminació per part de *feram*, que no pot documentar fins a un pasatge de Víctor Català (sempre propensa a empassar-se tals alteracions comarcals), per més que sembla produir-se també en valencià («quina *forrumalla*», Ràfol d'Almúnia, veient la quitxalla com salta i mou brega, 1962), on ja l'alteració fonètica *forrum-* és nova prova de la contaminació per part de *ferum/feram*. Resultat d'altres contaminacions locals són *fadomalla* (× *badomia*, *badomeria*), *flamaralla* (× *flamarada*), i *farallana*, citats per *ALcM*, aquest últim partint del sentit d'«embolicaire», i ajudant-hi els quasi-sinònims *faranduler* i *tarambana* (possiblement pel tràmit d'un **farand(u)lana*). *Farallanada*.

⁴⁵ FARANDOLA, pres de l'oc. mod. *farandoulo* f., 'dansa rítmica que fan una colla de gent que corren donant-se la mà', derivat del verb *farandoulà* 'ballar la farandola', que sembla ser alteració de *brandoulà* 'oscillar, bambolear-se, donar-se aires presumits' (derivat de *BRANDAR*) per contaminació de *flandrinà* 'mandrejar, torbar-se', derivat del fr. *flandrin* 'persona alta i desgarbada' (i aquest, de *Flandres* 'país dels flamencs' que passen per gent d'aires deixats i esgavellats). □ 1ª doc.: c. 1800.

El *DAG.* cita un pasatge del diari *Lumen Domus* del reaccionari col·legi de Cordelles (entorn de 1800): «els francesos --- en la nit se revoltaren ells mateixos uns contra altres, perquè --- los uns volien plantar lo arbre de la llibertat y ballaban la *farandola* ---». Ja abans de 1920 havia sentit jo contar al meu pare i a la